

İstiğaseyi Kabul Edenlerin Görüşü – 2.

Bölüm

İstiğase makalesi, İstiğâseyi Kabul Edenlerin Görüşlerini içeren 2. bölüm ile devam ediyor. Bölüm içerisinde zikredilen görüşlerle birlikte, bu görüşlere yapılan itirazlara ve itirazlara verilen cevaplara da değiniliyor. İstiğâse serisinin her hafta yeni bölümünü bölümü takip edebilirsiniz. Yayınlanan tüm bölümleri [istiğase hakkındaki yazılar](#) içinde bulabilirsiniz.

Önceki bölümün son paragrafını tekrar ile hatırlatarak başlayalım.

Allah'ın yarattığı varlıkların sahip oldukları gibi görünen güç ve kuvvet gerçekte Allah'a ait olan sonsuz gücün onlardaki küçük bir yansımasıdır. Allah dilediği anda bu gücü kendilerinden geri alabilir.

İTİRAZ

Süleyman aleyhisselâm istemedi, emretti. Üstün altındaki olandan istemesi gibi. Süleyman aleyhisselâm gücü yeterdi ama o imtihan etti onları.

CEVAP

Âyette kim getirir diyor, getirin demiyor. Getirin olsun, getirir olsun neticede istektir, istek şeklinde bir emirdir.

“Allah (Celle Celalühü) Hz. Süleymana bazı güçler vermiş. Rüzgarları, Dalgıç ve yapı ustası şeytanları, hayvanlar ve cinler ordusu onun emrine verilmiştir.

Ama bu durum her şeyi bilir gücü yeter anlamına gelmez. Evet, hayvanlar ve cinler ordusu onun emrine verilmiş ama emrindekileri nin yapabildiklerini yapamıyor. Bir kuşun nerede olduğunu onun bildiklerini bilmiyor.

“Hüdhüd'ü niçin göremiyorum? Yoksa kayıplara mı karıştı? Ya bana (mazeretini gösteren) apaçık bir delil getirecek, ya da onu şiddetli bir azaba uğratacağım, yahut boğazlayacağım!”. (Neml suresi 20 – 21 ayet)

“Senin bilmediğin bir şeyi öğrendim, sana Sebe'den çok önemli doğru bir haber getirdim.” (Neml suresi 22. ayet)

Aslında biliyordu da bilmezden geldi demek neyse aslında gücü vardıda imtihan etmek istedi demektedir. Ne resulullah ne sahabe nede tabiin den hiç

kimse Hz. Süleyman'ın gücü vardıda imtihan etti diye bir söz söylemedi. Biz sizin nefsi yorumunuza deyil ayetin zahirine ve tevsirine uyarız.

Allah'ın yarattığı varlıkların sahip oldukları gibi görünen güç ve kuvvet gerçekte Allah'a ait olan sonsuz gücün onlardaki küçük bir yansımasıdır. Allah dilediği anda bu gücü kendilerinden geri alabilir.

Peygamber, Melek ve Velîlere Tasarruf İzni

Burda mühim olan mesele Kadir-i Mutlak olan Allah (Celle Celalühü) bazı harikulade olan işleri yapmaları için Peygamberlerine, meleklerine ve velilerine de tasarruf izni verip onlara olağanüstü güç ve kudret ihsan ettikten sonra onları görerek veya görmeden uzaktan yakından yardım istemen arasında bir fark olmaz. Çünkü Hazreti Ömer (radıyallahu anh) örneğinde olduğu gibi Hazreti Ömer radıyallahu anh'a Medine'de hutbe verirken birden binlerce kilometre uzaklıktaki İran'ın Nihavent bölgesinde düşmanlarla savaşan İslâm askerlerini ve askerlerin komutanı Sâriye'yi görüyor. Düşmanın arkadan çevirdiğini ona bildirmek için **"Sâriye dağa, dağa!"** diye nida edip ve sonra da **"Cebel, Cebel!"** diyerek seslenerek uzaktan orduya yardım ediyor. O komutan bu sesi 2000 kilometre uzaklıktan duyması. [11]

Dikkat edin burda 2000 kilometre uzaktaki komutan Hazreti Ömer radıyallahu anh'a nın sesini nasıl duyabiliyorsa Allah (Celle Celalühü) ledün ilmi, keramet izni verdiği bir veliye kendisine uzaktan seslenip yardım isteyeninin sesini duyurabilir.

Allah (Celle Celalühü) Hazreti Ömere uzakları görme uzaktan yardım etme gücü ilmi keramet verdikten sonra uzaktan yardım etmek, görmek yalnız Allah'ın yapabileceği bir iş olmaktan çıkıp Hazreti Ömer (radıyallahu anh'a) nında yapabileceği bir iş olmuş olur. Bundan dolayı uzaktan yardım edebilmek Hazreti Ömer (radıyallahu anh'a) nın ondan sonra gelen izin ve ilmim verilmiş keramet sahibi evliyanın da yapacağı iş olduğundan "yalnız Allahın yapabileceği bir işi insanlardan istemek şirktir" tanınma girmez. Allah ın ilim güç ve izin verip insanlara faydalı olmaları için görevlendirdiği bir görevliden kendisine verilen o kerameti harkuladevi işi talep edilmiş oluyor yani yapabileceği bir iş ondan istenmiş olunuyor. Bir su istediğimiz insanın suyu getirmesi için yürüme gücü, ellerini kaldıracak gücü, düşünme gücünü Allah c.c. vermesiyle bize su getirebiliyor. Bu gücü Allah insanlara vermeseydi yalnız Allah cc yapabileceği bir iş olucaktı.

Meselenin aslı, Allah Celle Celâlühû tarafından, isnâd-ı mecâzî-i luğavî veya hakikat-i örfiyye nevinden bir güce muktedir kılınan mahlûklar ile, böyle bir güç bile kendisine verilmeyen mahlûklar olan putları birbirine kıyaslayabilmektir, bu ise akıllıların yapabileceği bir iş değildir; Allah Celle Celâlühû'nun böyle bir güç vermediğini açıkça söylediği putlara Allah'ın bir sıfatını verip Allah'a denk eşit görüp doğrudan yalvaran ondan isteyen ve ona ibadet eden müşriklerle, keramet ehli bir veliye Allah'ın bir sıfatını vermeyen Allah'a denk eşit görmeyen Müslümanları, Allah (Celle Celalühü)'ın böyle bir güç vermediğini açıkça söylediği müşriklerin putlarıyla kıyaslayıp Müslümanları tekfir etip sap ile samanı karıştırmaz. Kafirler için inen âyetleri kafalarına göre yorulmayıp Allah (Celle Celalühü)'ın böyle bir güç vermediğini putlar ve iman etmemiş müşrikler ile

güç ve ilim verdiği dostum dediği keramet sahibi velileri eş tutup bize müşrik demeleri onların sorunudur.

Allah dilediğine dilediği ilmi öğretir

يُؤْتِي الِّحِكْمَةَ مَن يَشَاءُ وَمَن يُؤْتَ الِّحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا

“Allah hikmeti dilediğine verir. Hikmet verilen kimseye çokça hayır verilmiştir. Bunu ancak akıl sahipleri düşünüp ibret alırlar.” [21]

Dilediğine bildirir dilemediğine bildirmez. Dilediğine güç verir dilediğine vermez. Kimse neyi yapacağı neyi yapmayacağı hususunda Allah’a (Celle Celalühü) ye sınırlandırma getiremez.

Subkî (v. 771/1369)’nin istiğâse konusunda işâret ettiği tevil yolu, belâğat ilminde “mecazı akli” diye bilinmektedir.

Mecazı akli, fiilin hakiki faili ve müessirine (ma hiye leh) değil de o failin mekân, zaman sebep gibi alakası bulunduğu bir şeye isnat edilmesi demektir. Bu edebi sanata göre “Yeryüzü ağırlıklarını dışarı çıkardığı zaman...” âyetinde, ağırlıkları dışarı çıkaran Allah olduğu halde, fiil hakiki faile değil, fiilin mekanına isnat edilmiş ancak Allah murad edilmiştir.

İşte özellikle sufiler de, kendisiyle istiğase edilen zatın hakiki fail değil, hakikatte yardım edenin Allah olduğuna inandıklarını ve ondan istediklerini (ki aksi halde onlar da bunun açık bir şirk olduğunu kabul ederler) söylemektedirler. Aynı fiilin hem Allah’a hem de kullarına nispet edilmesinden ne anlamalıyız? Anlattıklarımızdan açığa çıkmaktadır ki, bir şeye güç yetirebiliyor olmak, o şeyi yaratmak anlamına gelmez.

Allah (Celle Celalühü) Hazreti Hızır (aleyhisselâm)’a, Belkıs’ın tahtını göz açıp kapayana kadar getiren insana, cinlere, ölüleri diriltten Hazreti İsa’ya ancak Allah’ın yapacağı işleri yapma gücü verdiği gibi eğer izin verirse, insanlar da Allah (Celle Celalühü) gibi bir şeylere güç yetirebilirler. Ama buna “yaratmak” değil “kesbetmek” denir. Bir şeyi sadece Allah yaratabilir. Bir şeye gerçek anlamda güç yetirip olmasını murad ettiğinde sadece odur.

Fiilin Vasıtaya Nispet Edilmesi

İmâm Nevevî (v. 676/1277)’nin açıklamalarından anlaşılmıştır ki:

Bir kimse, Allah-ü Tealanın dışında bir fiili, yaratan ve kâinatı kontrol edebilen bir varlık olmadığını bilerek ve inanarak, o fiili, ortaya çıkmasına sebep olan vasıtalarından birine nispet ederek o yaptı diyorsa, o vasıtayı sadece Allah’ın iradesine uygun hareket eden bir vesile ve sonra olacakların bir alameti olarak görüyor demektir ki, böyle bir kimse âlimlerin ittifakıyla kâfir olarak nitelenemez. Netice olarak, gerek insan gerek peygamber olsun herhangi bir kişiyi Allah (Celle Celalühü)’a ortak koşarsa müşrik olur. Eğer gerçek fail ve yaratıcının Allah (Celle Celalühü) olduğunun farkında olarak, fiili o vasıtaya nispet ediyorsa kâfir olmaz.

Bunu idrak edemeyen Selefi görüşü üzere olduğunu iddia edenler “İyyake na’büdü ve iyyake nestain ” [3] gibi ayet ve hadisleri delil getirirler. Daha sonra kafirler ve putları için inen ayetleri de kendi kafalarına göre Müslümanlara çevirip zan, yorum ve haksız ithamlarda bulunarak sap ile samanı karıştırıp müslümanları şirk ile itham edip tekfir etmişlerdir.

İTİRAZ

Bu evrenin sahibi Allah’tır. Bu evrende Allahın izni olmadan bir yaprak düşmez. Allah’ın izni olmadan Allahtan başka kimse bu evreni idare edemez. Allah’ın Rububiyeti gereği O’na mahsus olan kâinattaki tasarruf ve tedbiri bir takım salih kimselere nisbet etmek, onların da bu hususta güç sahibi olduğuna inanan Allah (Celle celalühü) ait bir sıfatı bir insana vermiş olur. Ebdâl ve Ğavsların evrenin bazı işlerinde Allah (Celle celalühü) tarafında görevlendirildiğini söyleyen tasarruf şirk işlemiş olur.

CEVAP

Kainatta vuku bulan bütün olaylarda iki sebep etkindir. Bunlardan biri hakiki sebep, diğeri ise zahiri sebeptir. Hakiki sebep, olayın vuku bulmasındaki asıl sebep olup ilahi iradeye bakar. Yani bütün olay ve gelişmelerde Fail-i Mutlak olan Yüce Allah (Celle celalühü)’ın takdir ettiği ve olmasını istediği şeyin, yeri ve zamanı gelince olmasını gerektiren sebeptir. Zahiri sebep ise, asıl sebep olmayıp ilahi irade ve kudrete adeta perdedarlık yapıp dikkatleri kendine celbeder.

İşleri tedbîr edenler hakkı için (Nâziât: 5)

Bu ayet hakkında bazı alimler melekler olarak tefsir etmişlerdir Melekler de Allahın kullarıdır. Allah (Celle celalühü) meleklerle ihtiyaçı yoktur. İhtiyacı olmadığı halde onlara bazı işler için görev vermiş ve onlarda bu işleri yaparak vesile olmuş olurlar. Bu işleri yapmakla Allaha ortak olmuş olmazlar.

Evet Allahın izni olmadan Allahtan başka kimse bu evreni idare edemez. Allah (Celle celalühü) evreni idare etmk için kimseye muhtaç değildir. Fakat dilerse bazı kullarını bazı görevler vererek onları vesile kılabilir. Bu melekler de olabilir insanlarda. İzin ve görev vermez diyen önce akidesini kontrol etmesi lazım.

Meleklerin temel görevleri, Allah’a kulluk etmek; O’nun emirlerini yerine getirmektir. Melekler görevleri açısından bir kaç gruba ayrılır. Melekler yüklendikleri görevler itibariyle farklı isimlerle anılmışlardır. Bunlardan dördü, büyük melek olarak bilinmektedir: Cebrâîl, Mikâîl, İsrâfîl ve Azrail. Bilinen diğer melekler de şunlardır: Münker-Nekir (Ölümünden sonra, kabirde sorguyla görevli melekler), Kirâmen Kâtibin/Hafaza (İnsanların amellerini yazmakla görevli melekler), Hamele-i Arş (Arşı taşıyan melekler), Hazin (Cennet ve cehennemde bekçilikle görevli melekler), Zebânî, Mâlik (Cehennemde görevli melekler), Rıdvân (Cennette görevli melekler), Mukarrabûn ve İlliyyûn (Allah’a çok yakın ve onun katında üstün mevkiye sahip melekler). Peki Allah’ (Celle Celalühü) insanlarda bu tür bir görev, güç vermiş midir?

Hazreti İsa şöyle diyordu: “Ben size Rabb’inizden bir ayetle geldim. Ben sizin için kuş şeklinde çamurdan bir şey yapar, sonra onun içine üflerim ve o Allah’ın izniyle bir kuş oluverir. Allah’ın izniyle doğuştan körü, alacalıyı iyileştiririm, ölüleri diriltirim. Yediklerinizi ve evlerinizde depoladıklarınızı size haber veririm. Bunda sizin için bir ayet vardır. Hiç kuşkusuz, Allah, benim de sizin de Rabb’inizdir. Şu halde O’na ibadet edin.”
Al-i İmran Suresi: 49

Mucizelerin Allâh’ın İzniyle Oluşu

Bütün bunlar Allah’ın izniyle gerçekleşirdi. Allah Celle Celâluhû Hazreti İsa’nın bu mucizelerini kendisinin izniyle yaptığını belirtiyor:

وَتُؤْتِيهِمُ الْإِنشَاءَ وَالْأَلْبَاصَ بِإِذْنِي وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ
بِإِذْنِي.

Doğuştan kör olanı, alacalıyı (cüz zamlıyı) iznimle iyileştiriyordun, (yine) Ben’im iznimle ölüleri (hayata) çıkarıyordun. Maide: 110

Kadir-i Mutlak olan Allah, Peygamberlerinden başka meleklerine ve velilerine de tasarruf izni vermiş, onlara olağanüstü güç ve kudret ihsan etmiştir. Cenab-ı Zülcelâl Hazretleri, saltanatı gereği dilediği işlerini dilediği şekilde meleklerine yaptırır. Bunlar ayet ve hadislerde belirtildiği üzere sayılamayacak kadar çok işlerdir. Aynen bunun gibi, Allahu Tealâ kendi muradı doğrultusunda, mübarek zatlardan dilediğine dilediği hususlarda tasarruf ettirir. Onlara olağanüstü güç ve kudret ihsan eder.

Ölüyü diriltmek ancak Allah’ın (c.c.) yapabileceği bir iştir. Fakat Allah Celle Celâluhû Hazreti İsa’ya bu güçleri ve izni verdikten sonra artık Hazreti İsa’nın da yapabileceği bir iş olmuş oldu.

Süleyman’ın hizmetine de güçlü esen rüzgârı verdik. Rüzgâr, onun emriyle içinde bereketler yarattığımız yere eser giderdi. Biz, her şeyi hakkıyla bileniz (Enbiya- 81)

İTİRAZ

1..Allah (Celle celalühü) Peygamberlere ve meleklerle bazı görevler verebilir onlar özel varlıklar. İnsanların uzaktan görüp yardım edebileceğine dair istigaseyi kabul edenlerin delil getirmesi lazım. ?

CEVAP

Allahtan başka kimse bu evreni idare edemez dediniz. Bizde Yukarda size Allah (Celle celalühü) evreni idare etmek için kimseye muhtaç olmadığı halde meleklerle bazı görevler vererek onları vesile kıldığını gösterdik. Bu seferde İnsanlarada olağan üstü güç verdiğine dair delil istediniz.

Allah dilediğine dilediği ilmi öğretir.

يُؤْتِيهِمُ الْإِنشَاءَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْإِنشَاءَ فَقَدْ أُوتِيَ
خَيْرًا كَثِيرًا

“Allah hikmeti dilediğine verir. Hikmet verilen kimseye çokça hayır verilmiştir. Bunu ancak akıl sahipleri düşünüp ibret alırlar.” [4]

Dilediğine bildirir dilemediğine bildirmez. Dilediğine güç verir dilediğine vermez. Kimse neyi yapacağı neyi yapmayacağı hususunda Allah’a (Celle Celalühü) ye sınırlandırma getiremez.

Abdullah b. Ömer radiyallahu anh’den naklen Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

إن لله عز وجل خلقا خلقهم لحوائج الناس يفرع اليهم الناس في حوائجهم أولئك الآمنون من عذاب الله تعالى

“Muhakkak Allah, insanların ihtiyaçları için kendilerine müracaat edecekleri insanlar yaratmıştır. İşte onlar Allah’ın azabından emin olanlardır.” [5]

Üç aylık mesafede sarayın içindeki tahtın yerini bilip görüp elmas tahta demir gibi katı maddelerden oluşan tahtı, duvarlardan geçirip göz açıp kapayana kadar getirmeye, ancak Allah’ın (Celle Celalühü) gücü yeter, hiçbir insan bunu yapamaz. Allah’ın (Celle Celalühü) bu gücü Hazreti Süleyman (aleyhisselâm) veziri olan bir insana vermiştir.

Hâfız Ebû Nüaym’ın ve İmâm Beyhekî’nin Delâilu’n-Nübüv-ve’lerinde de rivâyet ettikleri ve Hâfız İmâm İbnü Hacerü Askalânî’nin el-İsâbe’de isnâdının hasen olduğunu söylediği hadîste haber verildiğine göre, Hz. Ömer (Radiyallahu anhu) Medine’deki minberden Îrân orduları karşısında hezimete uğramakta olan İslâm ordularının kumandanı Sâriye (Radiyallahu anhu)’yi o denli uzaktan îkâz etti, (Ey Sâriye dağa yanaş, dağı arkana al, ey Sâriye...) dedi, Sâriye (Radiyallahu anhu) bu feryâdı işitti ve İslâm orduları bu îkaz sayesinde bozgundan kurtuldu. [6]. Bu Allah (Celle celalühü) ona verdiği bir keramettir. Hz. Ömer’le ilgili meşhur kıssa da Hz. Ömer’in binlerce kilometre uzaklıktaki Müslümanları görüp seslenerek yardım ediyor

Duyuma nedir Allah’ın semî sıfatıdır. Görme nedir Allah’ın basar sıfatıdır. Şimdi uzağı gören Hazreti Ömer (Radiyallahu anh) ve onu uzaktan duyan insan için Allah (Celle celalühü) a has sıfatı bir insana verilmiş mi oluyor. Demekki uzaktan görmek seslenmek yardım etmek Allah (celle celalühü) ait bu sıfatları Allah (Celle Celalühü) dilediği kullarına veriyor. Hz. Ömerin sesini bir insan nasıl duyuyorsa aynı şekilde Allah (Celle Celalühü) ledün ilmi, keramet izni verdiği bir veliye kendisine uzaktan seslenip yardım isteyen sesini duyurabilir.

Ateşte Yanmamak

İbn Teymiyye şunları anlatır: Peygamberlik iddiasında bulunan Esvedü’l-Ansî, Ebû Müslim’i çağırtmış ve ona “Benim peygamberliğimi tastik ediyor musun?” diye sormuş. Bu soruyu Ebu Müslim “Hayır tastik etmiyorum.” diye cevaplamış. Bunun üzerine Esved “Peki Muhammed’in Allah (Celle Celalühü)’ın Resûl’ü olduğunu kabul ediyor musun?” diye sorup Ebu Müslim’den “Elbette kabul ediyorum.” cevabını alınca gazaba gelmiş. Bir ateş yakılmasını ve Ebû Müslim’in ateşin içine atılarak yakılmasını emretmiş adamlarına. Bu emri yerine getiren adamları, Ebû Müslim’in ateşin içinde namaz kılarken gördüler,

hiçbir şey olmuyormuş gibi Ebû Müslim, Allah (Celle Celalühü) Resulunun vefatından sonra Medine'ye gelmişti. Hazreti Ömer radiyallahu anh onu kendisiyle Hazreti Ebû Bekir arasına oturtmuştu.

Hazreti Ebû Bekir (v. 13/634) radiyallahu anh hazır bulunanlara; "Allah (Celle Celalühü)'a hamd olsun ömrüm sona ermeden Allah (Celle Celalühü)'ın Resûlü Muhammed'in ümmetinde İbrahim Halilullah gibi ateşe atılıp da kurtulan birini görmeyi bana nasip etti.[\[7\]](#)

Ateşte yanmamak insanların yapamıyacağı bir şey, fakat Allah bu ilmi gücü izni verdikten sonra Ebû Müslim'in yapabileceği bir iş olmuş oluyor.

Biz bu kerameti Allah (celle celalühü) veli kullarına verdiğiine dair bir çok delil getirdik bu deliller ışığında Allah (Celle celalühü) dilerse verebilir dedik itirazcı hiçbir delil getirmeden ayetleri öne sürerken bu getirdiğimiz delillerden hiç bahsetmiyor mantık yürütüyor.

Birbirinden ayrılınca öbürünün de asası, kendi evine varıncaya kadar aydınlık vermiştir.[\[8\]](#)

[\[1\]](#) el-Beyhakî, Le'lekaide Şerhus-Sünnette İbn Merde Veyh el-İsabe, II, 3; İbn Hacer, el-İsabe (Beyrut 1995), 3/5-6; İbn Kesîr el-Bidaye ve'n-Nihaye, 7/140-141. Baska baskı 131sayfa

[\[2\]](#) el-Bakara 2/269.

[\[3\]](#) el-Fâtiha 1/4.

[\[4\]](#) el-Bakara 2/269.

[\[5\]](#) Taberânî'nin "el-Kebir"i 12 cild 358 sayfa Ebû Nuaym ve Kazi'den naklolunmuştur. Hadis hasen mertebesindedir.

[\[6\]](#) Beyhekî, Delâilü'n-Nübüvveh. İbn-i Hacer (rh) el-İsâbe'de(2/3) bu haberin isnâdının hasen olduğunu söyledi. Haberi, ayrıca, Ebû Nüaym, Hatîb ve İbnü Merdûye de rivâyet ettiler. (En-Nibrâs:482)

[\[7\]](#) İbn Teymiyye, el-Furkan Beyne Evliyâi'r-Rahmâni ve Evliyâi's-Şeytânî, el-Mektebu'l İslâmî, 4. Baskı, Beyrût, 1397. Trc. Allah Celle Celâluhû'nun velileri ile şeytanın velileri arasındaki fark/Pınar Yayınları. s. 162, 2003

[\[8\]](#) Buharî, (h.no: 1351), Mesabih, (h.n: 4652).